

RENAȘTEREA

ORGAN NAȚIONAL-BISERICESC SĂPTĂMÂNAL

Abonamentul anual: 400 Lei.

Director: Dr. I. MATEIU

Redacția și Administrația:
Cluj, Strada Iuliu Maniu Nr. 36.

Cenzurat.

HRISTOS A ÎNVIAT!

„Îngerul răspunzând, a zis femeilor: nu vă temeți, căci știu că pe Iisus cel răstignit căutați, nu este aici, că s'a sculat precum a zis; veniți, de vedeți locul unde a zăcut Domnul și de grab mergând, spuneți ucenicilor Lui, că s'a sculat din morți.“

Matei, XXVIII, 5—7.

„Și intrând muerile în mormânt, au văzut pe un tânăr șezând deadreapta îmbrăcat în veșmânt alb și s'au spăimântat; iar el a zis lor: nu vă spăimântați; pe Iisus căutați, Nazarineanul cel răstignit? S'a sculat, nu este aici, iată locul unde l-au pus pe El.“

Marcu, XVI, 5, 6.

„Și infricoșându-se femeile și plecându-și fețele la pământ, au zis îngerii către dânsule: ce căutați pe cel viu cu cei morți? Nu este aici, că s'a sculat. Aduceți-vă aminte cum a zis vouă că trebuie să se dea Fiul Omului în mâinile oamenilor păcătoși și să se răstignească, dar a treia zi să învieze.“

Luca, XXIV, 5—7.

„Și sta Maria la mormânt plângând și aplecându-se în mormânt, a văzut doi îngeri în veșminte albe șezând unde zăcuse trupul lui Iisus. Și au zis aceia: femeie ce plângi? Atunci ea a răspuns lor: că au luat pe Domnul meu... și acestea zicând, s'a întors înapoi și a văzut pe Iisus stând.“

Ioan, XX, 11—14.

„Iar acestea s'au scris ca să credeți, că Iisus este Hristos, Fiul lui Dumnezeu și crezând, viață să aveți întru numele Lui.“

Ioan, XX, 31.

„Veniți toți credincioșii să ne închinăm Învierii lui Hristos!...“

Din Canonul Învierii.

„Ziua Învierii Domnului, să ne luminăm cu prăznuirea și unul pe altul să îmbrățișăm și să zicem fraților și celor ce ne urăsc pe noi; să iertăm toate pentru Înviere și așa să strigăm: Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călcând și celor din morminte, viață dăruindu-le.“

Laudele Învierii.

DE PAȘTI...

An de an prăznuim această strălucită sărbătoare, dar oare ne dăm seama, că sufletul nostru, de ce încordare eroică are nevoie, ca să poată primi adevărul sărbătorii învierii? Continuarea vieții noastre creștinești numai atunci are rost, dacă murim cu Hristos, ca apoi, precum Hristos a înviat din morți, întocmai așa și noi să înviem pentru o viață nouă și să umblăm în viață nouă.

Să pornim dela faptul, că sufletul nostru are nevoie de mare încordare ca să putem primi adevărul sf. Paști. Intr'adevăr! E mare lucru de a primi învățătura evangheliei Paștilor, că Hristos a înviat. În fiecare an auzim aceste cuvinte, dar ce atitudine am lua noi, dacă evenimentele Paștilor de cari ne vorbește sf. evanghelie s'ar petrece acum? Să presupunem, că Iisus ar fi trăit pentru noi și că alaltăieri am fi fost de față atunci, când l-au luat de pe cruce și că chiar și noi cu mâinile noastre am ajutat să fie pus în mormânt și apoi azi în zorii zilei ar fi venit femeile la noi și ne-ar fi spus, că n'au găsit pe Învăță-

torul în mormânt. Ce am fi răspuns noi femeilor? De bună seamă le-am fi spus: Voi vișați, și că aceasta e cu neputință. Sau să presupunem că noi ne-am fi numărat printre ucenicii lui Iisus și că am fi fost convingși, că omorirea lui a fost o nedreptate strigătoare la cer și că noi prietenii lui ne-am fi adunat în secret ca să ne sfătuim, ce putem face pentru El și atunci noi stând cu ușile încuiate, ar apare în mijlocul nostru?! Atunci nu-i așa, mare luptă am duce cu mintea noastră, care ar zice: nu, aceasta nu-i cu puțință și cu inima noastră, care ar zice: Și totuși așa a fost! Și dacă este dreptate, așa a și trebuit să fie! De aceea ucenicii lui Hristos au avut nevoie de o mare încordare a sufletului, ca să primească acest adevăr și să-și întocmească viața după aceasta, că Hristos a înviat. De aceea să ne plecăm și noi și să primim acest adevăr.

În urmă orice ar zice mintea, inima noastră simte, și afirmă că aceea e adevăr ce vestesc Paștile, că cel din urmă cuvânt al vieții nu e moartea și

FOILETON

Valoarea religioasă, culturală și economică a organizației noastre bisericești.

(Urmare și tine)

Dar poate cel mai însemnat apostolat ce l-a adus organizația bisericii noastre pe altarul obștesc al națiunii române a fost școala sa confesională.

„Aceasta a fost adevărata școală românească, singura școală, în care a fost cultivată cultura noastră națională, singura școală, în care comorile sufletului românesc și-au găsit adăpostul lor sigur. Cele 3000 de școli confesionale au izvorit din necesitățile poporului, din îndemnul firești ale sufletului românesc către cultură, au crescut sub binecuvântarea, pe care Biserica întotdeauna a dat-o acestor îndemnuri.

„Școala noastră confesională a fost cu adevărat o instituție a poporului, prin originea ei, prin duhul ei și prin mijloacele de susținere ale ei; a fost înființată cu concursul poporului nostru credincios, din partea Bisericii sale și a fost susținută prin dragostea și prin jertfa acestor credincioși, împotriva tuturor tentațiilor de a o desființa.

„Școala noastră confesională, pe lângă toate

pedecile, ce i s'au pus, a fost străbătută de o curată vibrație a sufletului nostru național.“¹⁾

În vremile trecute sub stăpânirile străine aceasta școală a bisericii a fost vatra luminoasă care a păstrat nestins focul vestalic al silințelor de înălțare culturală și națională. Lumina culturii răspândite de această școală în păturile largi ale poporului a fost o lumină clară și caldă radiată de vâpaia înviorătoare a evangheliei propoveduită de biserică.

În școala noastră confesională s'a plămădit toată pătura intelectuală a poporului român din Ardeal.

În vremea stăpânirii ungurești porțile posibilităților de valorificare a însușirilor și a energiilor sufletești în domeniile vieții publice erau zăvorâte pentru Români.

Doar cei cu situație materială mai solidă își puteau permite îndrăzneala de a-și trimite copiii la școli mai înalte cu scop de a îmbrățișa profesii libere. Încolo toate silințele de înaintare se îndreptau spre școala preotească și învățătorescă. Din școala confesională inferioară aduceau în acele școli superioare tinerii merindea curățeniei morale și cu rivnă curată pentru o muncă altruistă pe seama binelui

¹⁾ Prot. Congres. 1924 p. 134.

obștesc. Ieșiți apoi în vâltoarea vieții au continuat neștirbită tradiția, înodând firele trecutului cu ale viitorului și dând astfel neamului și poporului suportul moral, cu care acesta s'a manifestat în diferitele răspântii ale istoriei noastre naționale.

Adevărul acesta îl confirmă faptul că și astăzi 80 procente din pătura intelectuală a Românilor ardeleni sunt copiii de preoți și învățători sau cel puțin ieșiți din atmosfera familiilor de preoți și învățători.

Munca săvârșită de școala confesională ocrotită de organizația bisericească prin colaborarea preotului cu învățătorul, a clerului cu mireni, a dat pentru educația morală a tineretului rezultate mult superioare școlii de stat. Biserica face cu regret această constatare în urma unei experiențe de 15 ani și-e convinsă că mâne vor fi nevoiți să o facă alți factori cu răspundere în această țară și să îndrume povara instrucției unilaterale și materialiste a școlii de astăzi spre tărîmul adevăratei educații morale prin religiozitate.

Dar colaborarea armonică a clerului cu mireni și spiritul de sacrificiu zemislit de organizația bisericească, a avut repercusiuni uriașe și asupra vieții economice a poporului nostru din Ardeal.

Acest spirit de sacrificiu a clădit miile de bi-

că un mare neadevăr afirmă acela, care spune că cu moartea se termină totul. Evanghelia din ziua de Paști ne convinge într'adevăr, că în om este ceva, ce e mai tare decât moartea și mai puternic. Acest adevăr îl auzim pe buzele lui Iob, care față de moarte a spus: „Știu, că Mântuitorul meu trăiește”. Și marele învățat grec, Socrate, când s'a pregătit să bea paharul cu venin, știind că peste câteva ore va fi mort, de asemenea în această formă a vorbit despre nemurire. Când prietenul său, Criton, l-a întrebat: Socrate, ai vre-o dorință, care să ți-o împlinim și ce dispoziții iai cu privire la înmormântare? Socrate surizând a răspuns: Ce vreți voi? Pe mine voiți voi să mă înmormântați? Veți vedea, că eu nu dispar. Corpul meu îl puteți îngropa după obicei, sau cum vreți, dar pe mine voi nu mă puteți îngropa. Plato într'adevăr s'a convins că Socrate a avut dreptate, căci sufletul nu moare și că moartea nu este altceva decât eliberarea sufletului din închisoarea corpului. Prin înviere Iisus Hristos a dovedit că este ceva în noi, ce e mai mult decât lumea — sufletul — și că noi nu putem da nimic în schimb pentru suflet.

De aceea noi, să nu căutăm bunurile acestei lumi și să nu credem că adunarea de comori e scopul vieții noastre și să știm că cea mai mare avere a noastră e sufletul și că umila noastră năzuință să fie curățenia, frumusețea sufletului nostru și îmbogățirea în Hristos și mântuirea prin Hristos. Îndată ce facem aceasta, prindem puteri noi, ne ridicăm în sfere mai înalte și începem viață nouă.

Priviți la Petru! El se leapădă de Învățătorul său și ceilalți ucenici se împrăstie. Pentru ce? Pentru că își tem viața lor nemernică pământească, micile lor interese. Îndată ce văd, că sufletul e mai puternic decât trupul și că Hristos a înviat, nu se mai tem: „Viața noastră este Hristos, iar moartea ne e câștig”.

De această credință de Paști

avem și noi nevoie. Dar cum ne-o putem câștiga? „Dar mulțumită lui Dumnezeu — zice sf. Pavel — care ne dă biruința prin Domnul nostru Iisus Hristos”. Pentru a câștiga această credință un singur drum este: Iisus. El zice: „Cine vine după mine, nu va umbla în întuneric, ci în lumina vieții”.

Prof. A. BUZDUG

Învieria Domnului și Apostolii.

Minunea Învierii din morți este coroana activității pământești a Mântuitorului. Lipsa ei s'ar fi resimțit adânc în organismul creștinismului. Vestea cea bună a mântuirii ar fi amuțit de-odată cu închiderea mormântului din Ierusalim. Hristos în cel mai bun caz ar fi fost privit drept unul din mulții întemeietori de religii; iar creștinismul despoiat de calitatea, de a fi singura religie adevărată, în care se realizează aspirațiile omenirii, după mântuire.

În fața lui Hristos cel înviat, moare păgânismul antic, cu mulțimea de zeități. Cu el se răboește îngâmfatul împărat Iulian, sinteza dușmăniei dintre păgânism și creștinism.

De el se poticnește iudaismul formalist și distrugător de suflete. Nimic nu-l poate opri de a pătrunde în suflete, de a trezi nădejdi, de a da puteri nebănuite de rezistență în fața oricăror schingiuri imaginabile.

Pe Hristos cel ce a călcat legăturile morții, îl vestesc apostolii tuturor popoarelor. El i-a regrupat într'un mănunchi de misionari neînfricați și abili în mânăuirea argumentelor convingătoare.

Sf. Scripturi vor rămânea o permanentă dovadă a acestui adevăr. Astfel apostolul Petru adresându-se iudeilor spune: „Pe acesta (Hristos) dat vouă, după sfatul rânduit și a lui Dumnezeu știință de mai înainte, voi l-ați luat și prigonindu-l, prin mâinile celor fără de lege, l-ați omorât.

Dar Dumnezeu l-a înviat, deslegând durerile morții, întru cât nu era cu puțință, ca el să fie ținut de moarte” (Fap. ap. 2, 23-24). Adresându-se acelaș apostol păgânului Corneliu, ca ultim argument pe care-l aduce sunt cuvintele: „Și noi suntem martori pentru toate câte a făcut, și în țara iudeilor și în Ierusalim. El pe care l-au omorât spânzurându-l pe lemn.

Dar Dumnezeu l-a înviat a treia zi și i-a dat să se arate, nu la tot norodul, dar nouă martorilor mai dinainte rânduiți de Dumnezeu, cari am mâncat și am băut cu el, după învierea din morți” (Fap. ap. 10, 39-41).

Ap. Ioan, în evanghelia sa, (scrisă într'o vreme când primele învățături greșite vor să destrame tinăra biserică) după ce vorbește despre martorii oculari ai învierii iubitului său în-

vățător, între cari și el figurează, accentuează că apostolii chiar prin Cel înviat au fost convinși de realitatea învierii, și numai prin El au înțeles cele prezise despre înviere și necesitatea ei (Evg. Ioan, c. 21).

Ap. Matei activând între iudei, în evanghelia sa privește învierea din alt punct de vedere. Arată că preoții și fariseii conducătorii oficiali ai poporului, după ce au reușit prin minciuni să obțină crucificarea lui Iisus, după înviere, pun în circulație svonul că ucenicii lui i-au furat corpul din groapă. Noua minciună nu prinde, căci mormântul era păzit, de chiar oamenii lor de încredere.

Dintre apostoli însă cu mai multă tărie își clădește activitatea misionară între păgâni pe acest eveniment, Pavel. Pentru el, Învierea nu este numai temeiul predicii creștine, ci însuși temeiul credinței creștine.

„Și dacă Hristos n'a înviat, deșartă este predica noastră, deșartă este și credința noastră” (I, Cor. 15, 14). Credința noastră în Hristos deci este în funcție de nădejdea mântuirii prin El. Învierea este o cheazășie a realizării nădejzii noastre. Înviind Hristos, suntem siguri că și noi, cari prin credință în El înviem spre o lume a păcii cu Dumnezeu.

Mărturia lui Pavel deși în ordine cronologică nu este prima, se bucură de o importanță deosebită. Mai clasic este formulată în ep. primă adresată corintenilor: „V'am dat, întâi de toate, să știți ceea ce am primit și eu, că Hristos a murit pentru păcatele noastre potrivit Scripturilor. Și că s'a îngropat și a înviat a treia zi potrivit Scripturilor. Și s'a arătat lui

serici, edificiile școlilor confesionale poruncite de guvernele dela Budapesta și stoarse exclusiv din sudoarea enoriașilor noștri, fără cel mai mic ajutor de undeva, a zidit nenumărate case parohiale, a înzestrat bisericile cu danii de pământuri și bani și a creiat mijloace de existență pentru preoții și învățătorii noștri cari nu aveau nici un ban dela stat sau de altundeva ci toată existența lor era legată de sacrificiile făcute de biserică.

Enoriașii mireni chemați la colaborare activă în conducerea bisericii s'au identificat cu toate nevoile și aspirațiile ei, conștiința drepturilor și a răspunderilor lor a stimulat în măsură covârșitoare spiritul de jertfe, iar roadele acestuia le-au chivernisit cler și mireni împreună, nu în case wertheimiane ci în lădlțe de lemn sau în șerpărele epitropilor, dar ocrotite de contabilitatea cinstei și moralei celei mai desăvârșite. Din aceste s'au înfiripat fonduri și fundațiuni în parohii, protopopiate și eparhii, din cari biserică a putut să-și ridice și susțină toate instituțiile sale.

Este meritul organizației noastre bisericesti că poporul român din mitropolia Transilvaniei a avut o fundație „Gozsdu”, care a avut repercusiuni uriașe asupra culturii noastre naționale prin faptul că a dat acestui neam o pleiadă întreagă de intelectuali ajunși astăzi la roluri de conducere în toate ramurile culturale și economice ale vieții noastre

publice. Este meritul organizației bisericesti că a avut un mecenat ca „Andronic” părintele meseriașilor noștri dela sate, apoi pe fruntașii Iosif Gal, Dr. Ion Mihu, Dr. A. Mihai, Cologea, Peiovici, A. Lebu, P. Lucața, Iosif Popovici, Teodor Pap, A. Iorgovici, Elena Ghiba Birta, Ungureanu, Antonescu, și mulți alții.

Tot sub oblăduirea bisericii și sub acoperământul organizației noastre bisericesti au luat ființă instituțiile noastre economice și financiate ardelene. Asupra tuturor planează mireasma bisericii noastre naționale.

Cea mai bună dovadă a tuturor afirmațiilor de mai sus ni-o oferă realizările înfăptuite în eparhia Clujului, cea mai tineră dintre eparhiile patriarhiei noastre.

Abstrăgând dela toate ajutoarele date din partea diferitelor guverne în această eparhie, care în 1919 nu avea unde să-și plece capul, strânsa colaborare a clerului cu mireni a săvârșit în curs de 14 ani înfăptuirile cele mai frumoase.

Pentru propaganda religioasă sau în sprijinul religiei s'au creiat pe lângă cele 86 cercuri curat religioase ale clerului 106 reuniuni de femei, 26 cercuri culturale cu membrii clerici și mireni, 90 societăți ale tinerimii, 88 coruri, 60 sfaturi de pace, 64 societăți de temperanță, 52 echipe de propagandă religioasă din Oastea Domnului. În 13 ani

au fost recucerite pentru biserică noastră 22.930 suflete, organizate succesiv în 70 parohii noi.

În privința culturală după desființarea școlii confesionale enoriașii eparhiei noastre au susținut 26 școli de adulți și 18 școli de Dumineca, 317 biblioteci parohiale, 10 comitete culturale curat bisericesti, pe lângă contribuția efectivă ce a dat-o și o dă biserică tuturor manifestărilor culturale ale altor așezăminte culturale.

Iar în cele economice organizația noastră bisericască a zidit numai din puterile sale proprii 76 biserici noi, a reparat 232 biserici, a zidit 64 case parohiale noi și a reparat 246 case. S'au creiat din contribuția enoriașilor 195 fonduri pentru biserici și 152 fonduri pentru case parohiale în suma de 22.150.000 lei, s'au făcut donațiuni în parohiile noastre pentru scopuri bisericesti de 36.803.793 Lei, chiar și în ultimii trei ani de criză generală acută spiritul de sacrificii al enoriașilor noștri a dăruit pentru scopurile bisericilor noastre parohiale 16.787.000 Lei (în 1929: 6.512.154; în 1930: 6.282.876; și în 1931: 3.981.519 Lei), și s'au creiat 36 fundații individuale cu scopuri limitate în suma de 700.000 Lei. Subt ocrotirea bisericii s'au organizat 6 reuniuni de meseriași, 70 bănci populare, 2 reuniuni de înmormântare, 4 reuniuni economice și alte multe instituții mai mici cu caracter local.

Ghefa, apoi celor Doisprezece. În urmă s'a arătat deodată la peste 500 de frați, dintre cari cei mai mulți trăesc până azi, iar câțiva au adormit.

După aceea, s'a arătat lui Iacov, apoi tuturor apostolilor. Iar la urma tuturor, ca născutului fără de vreme mi s'a arătat și mie...

Deci fie că eu, fie că ei, noi așa propovăduim și voi așa ați crezut" (I, Cor. IV, 3—8; 15, 11).

Critică contimporană cu binecunoscutele-i metode, neagă în bună parte autenticitatea evangheliilor, astfel că mărturiile apostolilor Matei și Ioan prea puțin sunt luate în considerare. În schimb cu atât mai prețioase sunt cele ale lui Petru și Pavel cuprinse în Fap. Ap.; ep. I, Cor. și ep. c. Gal. Istoricitatea acestor declarații se impune cu atâta putere încât nu poate fi contestată nici chiar de critică negativă. Ele se reduc în timp până la deceniul al 4-lea din primul secol creștin, până la epoca, în care Hristos cel înviat începe a se vesti și păgânilor, și epoca în care se convertește Pavel la creștinism. Nu sunt proprii numai acestor doi principii ai apostolilor, ci întregii biserici străvechi. Sunt o formulă de credință a creștinismului primar. Împotriva-le nu poate sta nici o obiecțiune critică, câtă vreme însași convertirea lui Pavel își găsește explicare în mărturisirea lui că a văzut pe Mântuitorul înviat.

Adevărul „Învierii Domnului” stă ca o stâncă de granit, în drumul celor geloși pe puterea de viață a creștinismului. Precum apostolii și creștinii vremurilor trecute au activat și viețuit prin el, astfel și nouă ne

revine datorința a-l ridica de obstacol tuturor încercărilor de a ne rupe din organismul bisericii lui Hristos, pentru a ne în-

druma spre ținte necunoscute. Nu credem în minunea învierii, nu suntem demni de Hristos.

Prof. G. L. MUNTEANU

Spicuri din dogma învierii.

În seria adevărilor creștine, realitatea învierii lui Hristos are importanță fundamentală, formând însuș miezul prediciei creștine, mai ales în timpurile primare ale creștinismului.

Adevărat, mântuirea omenirii, sub aspect obiectiv, a realizat-o Hristos, propriu zis, prin moartea Sa pe cruce, dar învierea Sa din morți e faptă probantă pentru divinitatea doctrinei Sale, însemnând desăvârșirea biruitoare a întregii Sale opere soteriologice, și „pecețuirea și confirmarea adevărului credinței noastre”.

Sub aspect apologetic, ea formează deci deoparte pivotul credinței noastre. „Iar dacă n'a înviat Hristos, zădarnică este propovăduirea noastră, zădarnică este și credința noastră” (I Cor. 15, 14), iar de altă parte cheazășia proprii noastre învieri viitoare: „Și de nu este înviere morților, nici Hristos dar n'a înviat” (I Cor. 15, 13).

Importanța cristologică a învierii lui Hristos constă în preamărirea trupului Său, iar cea soteriologică în desăvârșirea și încoronarea întregii Sale opere mântuitoare.

Cu privire la *timp* învierea lui Hristos a urmat repede după moartea Sa — trei zile — a fost adecă amânată numai atât timp, cât a fost necesar pentru constatarea perfectă a realității morții Sale; căci fără moarte reală, nu poate exista înviere reală.

După *ordine*, este ea prima înviere la viață nemuritoare.

„Iar acum Hristos s'a sculat din morți; începătură celor adormiți s'a făcut” (I Cor. 15, 20). „El este începătură, întâi născut din morți, ca să fie întru toate El cel dintâi” (Col. 1, 18).

Apoi învierea nu s'a făcut prin puterea unei creaturi, incapabilă de așa ceva, ci prin puterea divinității, prin „puterea Tatălui”. Puterea divinității însă, fiind și propria Sa putere — Hristos fiind și Dumnezeu adevărat — evident, Hristos, în contrast cu toți ceilalți înviați, a înviat prin propria Sa putere, „zidind din nou templul trupului Său” (In. 2, 19) și „luându-și înapoi viața Sa” (In. 10, 17-18). Învierea prin urmare ține de notele caracteristice Dumnezeu Omului. Pentru acest motiv, și necredincioșii atacă cu cea mai mare înverșunare adevărul învierii lui Hristos, fără să-l poată însă, cât de puțin, umbri și clătina.

Iar considerând că Hristos însuș și-a prezis învierea ca autoînviere, ea formează astfel argumentul cel mai strălucit pentru ilustrarea misiunii Sale divine, și în acelaș timp fundamentul credinței, nădejzii și iubirii noastre creștine.

Cât timp Hristos a petrecut pe pământ în sărăcie, umilință și suferință, cât timp trupul Său atârna sângerând pe cruce sau neînsuflețit în mormânt, se mai putea îndoi cineva despre divi-

nitatea persoanei și învățaturii Sale. După înviere însă, orice murmur de îndoială și necredință trebuie să amuțească. Căci cine cu puteri proprii biruește moartea și cu mărire suprafierească se ridică din mormânt, nu poate fi om simplu, ci numai însuș stăpânul vieții și al morții: Dumnezeu adevărat.

Astfel învierea lui Hristos e argument pentru divinitatea Sa, dar și invers: divinitatea lui Hristos reclamă învierea Sa.

În întruparea și răstignirea lui Hristos se umilise Dumnezeu, în acelaș Hristos trebuia deci să se înalțe. Dumnezeu cel nemuritor, Hristos stăpânul vieții și al morții murise, dar tocmai de aceea trebuia să învie.

Hristos fusese umilit în fața oamenilor, deci în fața acestora trebuia preamărit. Moartea Sa părea a spune că întreaga Sa viață și învățatură a fost minciună, de aceea învierea Sa trebuia să probeze adevărul.

Astfel pe învierea lui Hristos se bazează întreg adevărul religiei noastre creștine, se bazează, cum am menționat, credința, dragostea și nădejdea creștinească.

Fiind desăvârșirea și încoronarea activității Sale măritoare, învierea este cel mai puternic sprijin al credinței noastre, fiind simbolul învierii noastre spiritual-morale, e imboldul cel mai tare pentru dragostea noastră față de Dumnezeu, și în fine, fiind siguranța învierii și preamării noastre trupesti, este ea fundamentul nădejzii creștinești.

Prof. O. BUCEVSCI

„Că de-am murit împreună cu Hristos, credem că vom și învia împreună cu Dânsul, știind că Hristos cel ce a înviat din morți, nu mai moare.”

Romani, VI, 8, 9.

Acest spirit de sacrificiu zemislit de biserică s'a resfrâns apoi și asupra acțiunilor cu caracter național, care s'a manifestat atât de impunător în repețitele popasuri istorice ale poporului românesc din Ardeal.

Fără acest aport moral de o covârșitoare importanță al mirenilor, biserica noastră de mult s'ar fi făcut o apă și-un pământ. Și în sufletul nostru trăește adânc înrădăcinată convingere întemeiată pe o experiență netăgăduită că biserica numai atunci poate avea garanții de trăinicie *dacă se razimă pe mirenii ei — biserica cea vie — dându-le deplină putere să ia și ei parte activă la conducerea acestei biserici*. Aceasta cu atât mai vărtos, căci organizația bisericii noastre din metropolia Ardealului este alcătuită în spiritul cel mai liberal în conformitate cu canoanele și tradiția bisericii ortodoxe și prin aceasta biserica noastră a intrat din nou în toate drepturile sale istorice, cari îi garantează și asigură legislația proprie în sfera competenței sale. Aceasta legislație pe baze autonome dă Românilor ortodocși condițiile cele mai prielnice de dezvoltare religioasă morală și culturală și prin aceasta dezvoltare curat națională.

Prin legea de organizare bazată pe aceste principii biserica noastră intră în ogașa organizației canonice perfecționate: „încetează acele împrejurări vitregi cari din cauze politice împedecau până acum valoarea organizației bisericii noastre și se restabi-

lesc instituțiile cele vechi și primitive bisericesti și se ridică la valoarea ce li se cuvine.”¹⁾

Organizația bisericii șaguniane ridică clerul și poporul român la acea demnitate individuală și socială ca să poată zice: „Toți suntem împreună lucrători ai lui Dumnezeu, toți suntem zidirea lui și casa lui și Duhul lui Dumnezeu lăcuște între noi și de va strica cineva casa lui Dumnezeu îl va strica Dumnezeu pe acela.”²⁾

„Principiile fundamentale ale autonomiei noastre bisericesti sunt pe deplin acomodată înaltei misiuni culturale a bisericii. Ca o piramidă puternică pe baze largi așa se ridică organismul acestei autonomii pe bazele cele mai trainice ale sinodalității în treptata sa clădire și un spirit blând, spiritul vechiu creștinesc, spiritul patriarhal încălzește întreg acest organism de jos până sus în culmea sa.

În această autonomie vedem spiritul modern democratic cu spiritul vechiu creștinesc și patriarhal, spiritul libertății cu spiritul autorității, spiritul progresului pe toate terenele cu spiritul unui conservatism încheat în toate așezămintele imutabile ale bisericii. Aci vedem toate aceste principii, la aparență contrare, într'o legătură atât de fericită, cum mai fericită nici că s'ar putea închipui, și cum ea de fapt nu se poate găsi la nici o altă biserică.” (Al. Mociony)³⁾

„Instituțiile lui Șaguna, spunea dl Iorga în 1909, sunt un adăpost sigur pentru cei ce rătăcesc încă pe drumuri străine. Folositor adăpost fără de

¹⁾ Prot. congr. 1864, p. 62.

²⁾ Prot. congr. 1870, p. 5.

³⁾ I. Lupaș, o. c., p. 357.

care ar fi stat mereu în primejdia frigului și a furtunilor. Nu-i putem fi destul de recunoscători pentru că le-a întemeiat.”¹⁾

„De aceea e bine ca Șaguna să iasă din mormânt, omul de lume, omul de carte, stăpânitorul cu cărja în mână, Domnul românesc de biserică, jinând crucea de-asupra slăbiciunilor și patimilor.”²⁾

Aceste îndemnuri ar trebui mereu repetate mai vărtos acum când slăbiciunile și patimile multora rătăcesc pe drumuri străine și vor să dărîme zidurile pe cari s'a clădit cetatea organizației noastre bisericesti.

Constituția autonomiei noastre bisericesti este întemeiată pe însuși principiul democratic al învățăturilor Mântuitorului și este concrescută cu toate firele sufletești ale poporului nostru. Ea a fost factorul de lumină și cultură națională, a fost o instituție sfântă care a organizat forțele de rezistență ale neamului împotriva celor ce voiau desființarea lui și tot ea a fost purtătoarea marilor aspirații de viitor.

Biserica noastră din metropolia Ardealului a trăit prin această organizație, și-a menținut ființa, și-a cimentat credința, și-a fortificat energiile naționale, potențându-le adeseori până la fanaticism. Aceasta este realitatea, care a dat viață bisericii noastre și a făcut-o inexpulzabilă de către tentațiunile dușmănoase cari căutau să o distrugă.

De această realitate trebuie să țină seamă și evoluția istorică.

Dr. S. STANCA

¹⁾ N. R. 1909, p. 1919.

²⁾ N. R. 1909, p. 1866.

Triumful Creștinismului.

Izbânda creștinismului culminează azi prin împlinirea celor 19 veacuri, de vie răspândire și întărire a învățăturilor lui Iisus și a sf. apostoli. Acestea 19 veacuri sfinte și pline de „bună mireasmă duhovnicească” au izgonit, până dincolo de marginile pământului, lumea răutății: împărăția păgânismului și a întronat iubirea de-apropelui și viața eternei fericiri.

Razele luminii eterne s'au furisat și în conștiința popoarelor celor mai întunecate, trezindu-le la o viață mai bună și mai plăcută. Și în jurul acestei lumini de ideal, care propagă iubirea, s'au înfrățit limbile lumii întregi pentru consolidarea și înălțarea popoarelor pe pământ. Neamurile creștine de pretutindenea, în perindarea lor pe pământ, au servit cu sfințenie acest înalt ideal al creștinismului: ridicând biserici în amintirea Dumnezeului celui viu, în cari lăcașuri sfinte să se sălășuiască cuvântul lui Dumnezeu; care întru început era căci Dumnezeu era Cuvântul. Prin aceasta strălucită faptă de a ridica lăcașuri sfinte, răspundeau și lozincei: „de câte ori se înalță o biserică pe culme, de atâtea ori se surpă o temniță din lume”!

N'a întârziat nici Neamul Românesc de a înalța câte un

sfânt jertfelnic slavei lui Dumnezeu. Chiar și în vremuri de bejenie, fie prin păduri și văi, fie prin crăpăturile pământului, unde soarta le-a hărăzit loc de refugiu, au așezat piatră pe piatră, au îngenunchiat și s'au rugat. Dar piatra pe care, Prea Sf. Sa, o așezase în cetatea jalnică a Clujului și în Ardealul nostru desrobit, încă nimeni nu așezase alta la fel dela război încoace. Acest sfânt jertfelnic va lua lupta cu „porțile iadului” și pe cei cuprinși în întunericul inimii, îi va aduce la lumina învierii, iar spre seninul Cerului va face o deschizătură ca să se auză glasul rugăciunii noastre și să împreune cerul cu pământul. Acest sfânt jertfelnic va fi chezașia cea mai strălucită a consolidării noastre naționale și va reaminti de-apururea 75 ani dela ultima și fundamentală și 15 ani dela ultima și vecinica Unire a neamului nostru românesc.

Toate acestea daruri de sus, le-am redobândit prin puterea creștinismului, care azi numără 19 veacuri dela învierea Lui și triumfează asupra tuturor învățăturilor de altă credință și pentru aceea Învierea lui Iisus este și învierea neamului nostru românesc.

Pr. V. ȘEULEANU

BISERICA VIE

Cuvântarea M. Sale Regelui la investirea noilor vlădici — de Huși și Caransebeș — este o nouă punte de lumină, pe care înțelepciunea regală o aruncă asupra rosturilor bisericii strămoșești în viața acestui neam.

Cu vorba și cu fapta „ca fiu credincios al bisericii strămoșești” Regele țării certifică înalta și luminată Sa „grijă” pentru biserică neamului.

Noi... umili slujitori ai acestei sacre instituții — cari purtăm în spate crucea atâtor și atâtor neajunsuri morale și materiale — salutăm cu un deosebit entuziasm, oprirea cuvântului regal asupra rosturilor noastre.

În aceste vremuri de grele abateri ale sufletului omenesc, dela căile sfinte și drepte ale credinței, disciplina și lupta creștinească a multor păstori contemporani este intimidată.

Cuvântarea Suveranului — pe lângă faptul că topește în câteva fraze melodioase, marile cuvinte — ca dragostea sf. Pavel — și îndemnuri misionare — colorează cu o rază de binefător optimism și desnădejdie noastre trecătoare.

„Voi sunteți pionii vieții ro-

mânești, acolo unde Domnul a hărăzit să desfășurați activitatea” — numește Regele nostru pe numiții vlădici.

„Pionii vieții românești” este clarificarea și definirea rolului, pe cari slujitorii Bisericii îl au în cadrul vieții noastre de stat, din partea celui mai bun și mai ales dintre oameni: Regele țării.

Încercările, din ce în ce mai îndrăznețe, de a socoti și trata biserică ca pe o a cincia roată la carul statului, — sunt lovite astăzi de această clarificare, care poartă sigilul autorității regale.

„Vreau să simt că Biserica, prin slujitorii ei, vibrează, că este vie” „Așa cum în trecut împrejurul Bisericii roia toată viața națională, astăzi Biserica trebuie să sprijine tot ce este progres, tot ce ajută la întărirea și propășirea Patriei”.

Printre rândurile acestor îndemnuri, se ascunde subtilă și o mustrare că Biserica de azi nu mai este centrul dela care pleacă și unde se întorc marile evenimente morale și culturale ale neamului.

Dacă altădată curtea Ei era Ministerul săracilor, al văduvelor și orfanilor, iar în pridvorul

Ei se făcea Instrucțiunea publică, astăzi Biserica seamănă cu un castel — atunci înconjurat de mari moșii — azi redus la ziduri și străns împrejur de proprietari străini: strada, lumea etc...

„Credința strămoșească, ca să devie din nou adevărat mântuitoare, ca să devie sprijinul de toate zilele al poporului nostru, trebuie să depășească zidurile bisericilor clădite de om, să pătrundă în cele mai trufașe palate ca și în cele mai umile colibe și, acolo să se cuibărească puternic, în acea biserică clădită de Dumnezeu: inima oamenilor”.

Pentru câștigarea acestei inimii să folosim metoda apostolică: dragostea.

Să facem din casele noastre, din parohiile noastre iar și iar acele focare sfinte ale dragostei de oameni, cu cari primii vestitori ai evangheliei au biruit lumea greco-romană.

Să fim înc'odată marii animatori și marii păstori ai mulțimii din colibe și palate. (Ah!) palatele acelea albe, ce ascund în ele multe patimi negre).

„Cu cât preotrii vor cuceri astfel sufletul fiecărei parohii, cu atât vom vedea răspândindu-se pe întinderea României, lumina strălucitoare a bucuriei, lumina orbitoare a binelui”.

Pastorația individuală, cercetarea atentă și stăruitoare a fiecărui ins în parte și a tuturor în general, este mijlocul — la care se gândește Suveranul — prin care misiunea preoțească va ajunge să încetățeneze virtutea și binele în inima omenescă.

Trăind într'o lume răsărită

contra chemărilor sfinte, lucrul cere timp, tact dar și „merinde și sandale”.

Sigur că e mai ușor a numi biserică „Marea Absență” a frământărilor, decât a ne gândi la mijloacele și strămtorările în care zac nevinovați slujitorii ei.

Ar însemna să turburăm gândul, cu care scriu aceste rânduri, dacă m'aș opri asupra acestei părți întunecate, a problemei misionare.

Biserica nu poate fi împiedecată de astfel de neajunsuri atât timp cât: „pe Tronul Țării și deci în capul Bisericii, aveți un credincios al Bisericii, un convins al învățurii Mântuitorului, care în calea Voastră vă va urmări cu drag și care doarește din tot sufletul să aibă alătura de El pe toți acei cari vor să muncească pentru întărirea și strălucirea Bisericii noastre naționale”.

Este un imperativ evanghelic și o înaltă dorință regală, ca slujitorii Bisericii să-și pună tot sufletul, pentru aducerea sufletelor la „lumina lui Hristos”, din ceturile grele și impermeabile, care se lasă înăbușitoare din văzduhul veacului peste inima omenescă.

Gospodari duhovnicești ai sfintei noastre Biserici! Să pogorim chiar azi, cu toții, pe marginea Iordanului, în mijlocul a lor noștri, cu lumina evangheliei și mângăerile sufletelor noastre: „noi iubindu-ne credincioșii, binevoim a le da nu numai Evanghelia lui Dumnezeu, ci încă și sufletele noastre” (I. Tes. 2, 8).

Să începem noi și Duhul sfânt va desăvârși.

Pr. V. ȘTEFĂNESCU-Rimetea

Câteva considerațiuni în legătură cu noua reformă școlară.

(Urmare și lîne)

Prima condiție a unei bune reforme școlare este, ca autoritatea care o alcătuiește să ia ca punct de plecare nevoile cele mai simțite ale societății. Toți factorii competenți ai vieții noastre publice recunosc, că societatea noastră pe lângă criza economică suferă de o criză și mai acută, de criza morală. De această realitate nu s'a ținut cont în noua reformă, atunci când religiei i se dă mai puțină importanță decât gimnasticii. Aceasta am căutat să o evidențiem în articolul trecut.

Cred că orice om leal trebuie să recunoască, că nu prin deprecierea studiului religiei și a moralei creștine se va ajunge la remedierea crizei morale de care suferim. Să nu uităm cuvintele Psalmistului, că „Frica de Dumnezeu este începutul oricărui înțelepciuni.” (Ps. 111, 10). Da frica de Dumnezeu este începutul înțelepciunii și pentru individ și pentru colectivitate, acest adevăr l-a verificat în deajuns istoria. Această

frică față de Dumnezeu să o restabilim în suflete începând cu copiii, cari vor fi cetățenii de mâne. Nu prin surparea credinței și a respectului față de autoritatea Divină și față de Biserică autoritatea spirituală, vom întări noi respectul față de autoritatea omenescă. Iată un adevăr elementar cu care ar trebui să fim în clar și plecând de aici putem judeca noua reformă și după celalalt principiu fundamental și anume: că o reformă este cu atât mai bună și mai superioară, cu cât prin efectele ei imediate, ca și prin consecințele ei cele mai îndepărtate, promovează deopotrivă interesele statului.

Cari vor fi consecințele mai îndepărtate ale noii reforme prin care studiului religiei și moralei creștine i se atribue așa puțină importanță, mai ales în clasele superioare, e ușor de prevăzut. E de observat, că numărul oarelor de religie a fost scăzut, iar a oarelor de filosofie a crescut. Mărturisim și aici, că pe cum nu sun-

tem împotriva educației fizice, cu atât mai puțin împotriva studiului filosofiei și convingerea noastră personală este, că unor elevi cari au cunoștințe mai temeinice de filosofie, altfel le poți preda și religia. Deci nu suntem împotriva înmulțirii oarelor de filosofie, ci împotriva scăderii oarelor de religie. Ori constatăm, că înmulțirea oarelor de filosofie se face tocmai scăzând oarele de religie. Dela un studiu (anume studiul religiunii) se răpește ceva care pentru mulți pare neînsemnat și anume câteva oare și o parte din titlul său (morală) și celuilalt studiu (filosofie) i se adaugă ceva care pare tot de puțină importanță, anume câteva oare și titlul de *educație morală*. Dar ne punem întrebarea, nu găsim noi în principiile moralei creștine cel mai potrivit material pentru educația morală a tineretului și atunci mai este oare logic ca să tai tocmai din oarele unde faci morală creștină? În aceste oare speciale zise de educație morală, ori se face o educație bazată pe principiile creștinismului și atunci mai natural ar fi să se facă în legătură cu religia, ori de îndată ce ele au fost înglobate catedrei de filosofie, este evident că în aceste oare se va ține cont de principiile moralei filosofice. Iată începutul pentru a substitui în școală morală creștină prin cea laică. Azi se încearcă să se răpească câteva oare pentru a se adăuga filosofiei, alipindu-i-se și titlul de educație morală. Mâne un alt reformator va zice: singurul lucru ce mă interesează este de a asigura educația morală a elevilor, ori aceasta se face la oarele de filosofie, căci însuși titlul o spune, deci religia nu mai are ce căuta în școală, odată ce educația morală o face filosofia. Iată încătrou mergem.

Să nu uităm un lucru, că la noi ca și în Franța se petrece același fenomen și la noi în măsură și mai mare ca în Franța și anume: Gratuitatea învățământului primar face pe părinți ca să se desărcineze de educația copiilor lor de îndată ce copiii sunt trimiși la școală.¹⁾ Dar la noi familia cu puține excepții se desărcinează de educația copilului nu numai cât timp este pe băncile școlii primare, ci și cât timp este în școala secundară. Să ținem cont mai ales de procentul mare al elevilor din școlile secundare pe care ni-l dă șatul. Tot timpul cât își fac studiile secundare, trei sferturi de an, ei sunt departe de familie, deci influința familiei asupra educației lor se reduce aproape la nimic. Deci și în privința educației religioase și morale influința familiei se reduce la nimic și dacă și în școală practicile religioase sunt tot mai mult depreciate, iar învățământului religios moral i se tot răpește din oare și astfel se face imposibilă aprofundarea principiilor religioase și morale, își poate închipui oricine fizionomia morală a tânărului absolvent de școala secundară și a cetățeanului de mâne, care a ră-

mas cu atâta educație religioasă morală, câtă i s'a dat în școală. După cele spuse mai sus, cred că se întrevăd clar cari vor fi consecințele mai îndepărtate ale reformei școlare, *Favorizarea creșterii unei pături conducătoare mult puțin emancipată de obligațiile unei conștiințe religioase-morale puternice, care să o determine în acțiunile ei de fiecare zi.*

Acest spirit ostil religiei și moralei creștine s'a manifestat și cu ocazia discutării noului reforme în conferințele profesionale. S'a auzit profesor universitar zicând: „Preoții să meargă la Biserică, că acolo este locul lor iar nu în școală.“ S'a zis că este o glumă, dar o glumă care trădează un spirit și o mentalitate pe care o întâlnim destul de des. Cu alte cuvinte religia creștină și principiile ei morale nu mai au nici o valoare în educație, ci ele trebuie păstrate ca niște reliquie între cei 4 pereți ai bisericii, unde curiosii mai pot să le cunoască? Locul moralei creștine trebuie să-l ocupe morală laică, iar a concepției creștine despre lume o concepție filosofică oarecare, iată o tendință nemărturisită dar vădită.

Pentruca principiile morale să fie respectate și urmate, trebuie arătată și autoritatea dela cari provin. Ori dacă noi delăturăm autoritatea Divină rămâne numai cea omenească, care nu poate împrumuta acestor principii destulă forță obligatorie. Mintea fiecăruia va zice: dacă în definitiv toate principiile morale sunt numai teorii de ale semenilor mei, de ce m'aș conduce după ideile și teoriile altora și nu după ale mele și atunci fiecare să ne trăim morală proprie, iată consecința logică la care ne duce îndepărtarea unei morale religioase obiective. Dar să dăm cuvântul filosofului liberal Fouillé: „În zilele noastre cu mult mai mult decât înainte cu 30 de ani, morală însăși, realitatea ei, necesitatea și folosul ei, sunt puse în discuție... Eu am citit cu o vie îngrijorare cât de fundamental opus și contrazicător cugetă pe acest teren contemporanii mei. Am încercat să-mi formez o părere asupra tuturor acestor păreri. Trebuie oare să o mai spun? Am aflat că pe terenul moral domnește o astfel de încurcătură de idei și sentimente, că mi-a părut indispensabil, ca aceea ce s'ar putea numi sofistica contemporană (adecă părerile morale ale moralistilor laici), să fie clarificată odată temeinic.“¹⁾ Fouillé constată mai departe că abia în timpul său a început în Franța laicizarea cu adevărat a moralei și întemeierea ei pe rațiunea individuală. Rezultatul este o anarhie spirituală în chestiunile fundamentale ale vieții. Se continuă în Franța în direcțiunea aceasta, astfel se va ajunge curând ca fiecare profesor și învățător să-și propuie morală sa proprie.²⁾ E natural că lipsind principiile morale de autoritatea Divină, însăși învățământul moralei devine iluzoric. Deci delăturarea moralei religioase nu poate

avea alte consecințe, decât anarhia de care ne vorbește Fouillé că domnește în domeniul moralei laice. Numai o morală cu principii unitare și cu o autoritate ca cea religioasă poate da roadele dorite.

Paul Bureau, profesor la Facultatea de drept și la „Școala de înalte științe sociale“ din Paris, în cartea sa „L'indiscipline des moeurs“ după ce studiază pericolul mare care amenință Franța, adecă depopularizarea, în capitolele ultime XIV și XV ale cărții sale arată, că numai întărirea credinței religioase și practicarea moralei creștine pot să salveze Franța dela moarte. Ce sunt — zice el — în fond respectul de corp și de energiile lui viguroase, gustul de muncă, viața modestă, grija de nevoile sociale, subordonarea intereselor personale celor ale colectivității, dacă nu manifestarea unuia și aceluiaș sentiment, adecă a sentimentului religios? Aceste sentimente nu s'ar putea nici naște, cu atât mai puțin să se desvoalte într'o societate care nu a fost fecundată și modelată de credința religioasă. Cu atât mai puțin ar putea prospera într'o astfel de societate virtutea castității, a fidelității conjugale și a înfrânării.¹⁾ Ca un argument destul de serios, autorul ne dă constatarea, că în cele 20 de departamente franceze unde natalitatea înainte de războiu a fost cea mai ridicată și unde numărul divorțurilor și avorturilor a fost cel mai scăzut, sunt aproape toate departamente învederat religioase.²⁾

Oare de ce atâta trudă atunci de a slăbi tocmai acest sentiment care stă la baza tuturor virtuților fără care un neam e sortit peirei?

Dar oare care instituție a cultivat mai mult ideea de sacrificiu și altruism decât Biserica creștină? Oare nu sunt acestea însăși condițiile de existență a ori cărei organizații sociale? Atunci o societate va fi cu atât mai înfloritoare, cu cât ea se va întemeia mai mult pe Biserică, care este generatoarea și cultivatoarea acestor principii. Biserica prin mijloacele sale tinde într'acolo, de a da societății câți mai mulți membri animați de spiritul întemeietorului Ei și cari însuflețiți de aceeași credință să urmărească același scop, de a servi pe semenii lor, de a servi colectivitatea. Iată permpnenta și marea glorie a Evangheliei pe care nu i-o va putea tăgădui nimeni. Vorbind despre supunerea individului față de colectivitate, iată ce scrie profundul sociolog Benjamin Kidd: „Dacă ar fi suprimate influințele morale cari obțin această supunere, noi ne-am putea imagina foarte bine indiferența cinică, ori orgoliul intelectual cu care un om energic s'ar sustrage acestei subordonări, considerându-o ca un sclavaj vulgar. Dacă noi judecăm din punctul de vedere al existenței noastre scurte raportul nostru cu universul, intelectul nostru nu află decât o datorie pentru individ, de a se bucura cât mai mult de cei câțiva ani

ai vieții. În cazul acesta bogăția și puterea vor fi lucrurile cari vor fi căutate cu toată ardoarea. Trebuie să ne reamintim că bogăția și puterea sustrate influințelor morale supranaturale nu duc nici odată la căutarea plăcerilor altruiste mai înalte ci din contră... la satisfacerea instinctelor mai puțin nobile. Voluptatea și Epieureizmul au fost și vor fi totdeauna sub formele cele mai rafinate însoțitoarele bunei stări materiale și a stăpânirii iresponsabile.“¹⁾ Aceste observații fine ale profundului sociolog pot fi ilustrate cu exemple culese din belșug în societatea noastră și cari arată, că pretutindeni unde individul și societatea s'au eliberat de sub obligațiile unei conștiințe religioase-morale, instinctele cele mai puțin nobile din om sunt atotstăpânitoare. Morală laică în fața lor este nepuțințioasă.²⁾

Mulți poate vor vedea în aceste afirmații ale noastre niște exagerări, căci sunt și oameni cari de mult nu mai respectă credințele religioase și totuși duc o viață morală ireproșabilă și această ar fi un argument destul de puternic că morală poate exista foarte bine și fără credința religioasă care să o alimenteze. Numai cât viața morală a unora ca aceștia, este determinată încă inconștient tocmai de credințele religioase pe cari azi ei nu le mai împărtășesc, dar de cari au fost influențați în tinerețele lor, sau sunt determinați de mediul înconjurător care este frământat cu aceste idei. Nimeni nu a arătat poate mai bine decât Nietzsche, această influință ulterioară a credințelor religioase asupra vieții acelora, cari nu le mai împărtășesc. „Cceace este mai bun în noi, zice el, este moștenit din simțemintele unor timpuri mai de înainte. Soarele a apus deja (înțelege el credința în Dumnezeu) ceriul vieții noastre este încă roșu și luminal de el deși noi nu-l mai vedem.“³⁾

Acelaș lucru îl pune în lumină și Bureau într'un frumos pasagiu: „Adușii cari se caracterizează în același timp atât printr'un spirit irreligios cât și prin supunerea lor perfectă preceptelor moralei sexuale, beneficiază fără să știe de răpirea mediului înconjurător cu o tradiție formată, amestecat și frământat s'ar putea zice tocmai cu doctrinele pe cari ei le lapădă.“⁴⁾ Acest fenomen se poate observa foarte bine și la mulți din clasa noastră cultă, cari deși refractari credințelor religioase, trăesc o viață morală ireproșabilă.

Dar să se aibă în vedere rolul pe care l-a jucat Biserica în trecutul neamului, pecetea adâncă pe care a imprimat-o în sufletul acestui neam, tradiția puternică pe care a dospit-o cu principiile ei și din care s'au hrănit și se hrănesc încă inconștient toți acei cari se declară necredincioși. Dar care va fi conduita acestor necredincioși când ei nu vor mai be-

¹⁾ Cit. după P. Bureau, op cit. p. 544-5.

²⁾ Vezi în această privință și „L'école rurale de demain“ pag. 172-3.

³⁾ Citat după Förster: „Autorität und Freiheit“ pag. 44.

⁴⁾ Bureau, op cit. pag. 540.

¹⁾ Albert Vincent: „L'école rurale de demain“ Pa is, 1920, pag. 124 urm.

²⁾ Citat după Förster: „Autorität und Freiheit“, pag. 45-46. — ³⁾ Förster, p. 45.

¹⁾ Paul Bureau: „L'indiscipline des moeurs“, Paris, 1921, p. 534-5. ²⁾ Idem 536.

neficia de influința unui astfel de mediu, la slăbirea căreia se contribuie chiar și prin noua programă, este ușor de prevăzut. Numai când necredincioșii vor trăi viața consecvent principiilor ireligioase, se va putea aprecia adevărata valoare a principiilor religioase și morale și în același timp slăbiciunea principiilor moralei laice pentru viața socială.

Nimeni nu a arătat în împrejurări mai solemne și cu mai multă autoritate insuficiența moralei laice decât Förster în memoriul pe care l-a înaintat la al 2-lea congres internațional de educație ținut la Haga în 1912 — zice P. Bureau — „Este un subiect obicinuit al cugetărilor radicali profetia triumfului educației ireligioase. Se afirmă că fundamentul religios nu mai este indispensabil pentru morală decât în stadiul mitologic. Autorul acestor reflexiuni (Förster), altădată aderent al moralei ireligioase, a renunțat la speranțele enunțate mai sus și tocmai prin observațiile sale făcute în decursul practicei educației morale a ajuns să le abandoneze. Pentru autorul acestui memoriu nu mai există nici cea mai mică îndoială, că toată pedagogia modernă va reveni. Cu cât mai mult ea se va afla în fața problemei concrete de a forma caracterul unui individ, cu cât mai mult va trebui să pătrundă enigmele întunecoase ale egoismului omenesc, tragediile voinții divizate contra ei însăși, psihologia ispitei, condițiile invingerii asupra sa însăși, tot mai mult va fi recunoscută necesitatea inspirației religioase și substitutele ei moderne vor fi judecate ca insuficiente pentru o educație morală eficientă.“¹⁾ În același memoriu mai zice: „În fața moralei religioase cea omenească nu este decât o cruce fără ideea de înviere.“²⁾

S. VLAD

F. O. R.

La Aiud.

Duminecă 25 Martie a. c., F. O. R. secția protopopiatului Aiud a aranjat în sala festivă a comandamentului militar un cuceritor festival religios.

Cuvântul de deschidere, izvorât din adâncă evlavie creștină, l-a rostit însuflețitul preș. dl Dr. Dărămuș.

Urmează apoi miezoasa conferință: „Creștinismul și cultura modernă“, ținută de dl prof. Dr. L. Munteanu dela Acad. teol. ort. din Cluj. Spicuim din ea câteva idei:

„Analiza vieții sociale contemporane, cu multele ei lacune, ne duce la concluzia că există o pronunțată deosebire între ceea ce urmărește omul și realitatea, în care se zbate el. Omul, aparținând marelui organism al universului este supus legii armoniei, care domină totul. Pe când însă totul în lume se supune necondiționat acestei legi, omul, fiind înzestrat cu rațiune și voie liberă, are posibilitatea să se sustragă ei, creind desarmonii. Or acestea trebuiesc în-

lăturate. Posibilitatea există, stabilind echilibrul firesc între viață sub aspectul cultural și religie. Istoria prezintă două căi. A ne apropia de Dumnezeu prin lume sau de lume prin Dumnezeu. Ceea ce nu înseamnă a ne închina alternativ lumii și lui Dumnezeu, ci a veghea neconținut ca nu cumva servind culturii să uităm de Dumnezeu și invers. Atât cultura cât și religia au în vedere pe omul întreg. Omul dela natură e religios, și dela natură este dornic de cultură, este promotor al culturii. Alegerea uneia din cele două căi ducătoare la scop, e în funcție de însăș structura noastră sufletească. Cel înclinat spre misticism, e firesc să se apropie prin Dumnezeu de lume, iar cel activist, prin lume va cunoaște și cinsti pe Dumnezeu. Trebuie excluse extremele: misticismul exagerat, care cunoaște drept singura realitate pe Dumnezeu, și materialismul care admite numai ceea ce-i accesibil experienței externe.

Dacă azi suferințele omenirii sunt mai mari, e dovadă că unul din cele două extreme cere mai mulți aderenți. La noi toate curentele distrugătoare de oricine și ostile creștinismului sunt plămădite din aluatul materialismului. Voind refacerea, trebuie să restabilim echilibrul în suflete, adică între cultură și năzuințele omului spre Dumnezeu. Să dăm culturii moderne un timbru creștin, iar creștinismul să fie promotorul culturii. Biserica ne oferă tot sprijinul în această tendință, rămâne numai că noi să ne lăsăm călăuziți de ea“.

Conferința, de ținută impecabilă sub aspectul fondului și al formei, a fost adânc gustată de foarte numeroși și select public din sală, care l-a răsplătit pe distinsul conferențiar cu aplauze interminabile.

După conferință a urmat un frumos concert religios, care s'a integrat admirabil atmosferei înălțătoare create de conferința dlui prof. Dr. Munteanu. Rep.

La Bistrița.

În ziua de 25 Martie c. (Bunavestire) F. O. R. Bistrița, prin delegații săi: Dr. Ioan Lazar, președintele acestui despărțământ și Vasile Bocșa, s'au prezentat în parohia ort. rom. Caila, unde cu concursul preotului din loc și învățătorii școlii primare de stat: Iosif Fiscutean inv. dir. și Emil Anton, prin desfășurarea programului bine întocmit, au prilejuit credincioșilor din parohie o mare bucurie și o adevărată satisfacție sufletească.

Între orele 8—11 s'a celebrat: Utrenia și Sf. Liturghie de către preotul locului, împărțându-se un număr însemnat de credincioși. Cântările bisericesti și răspunsurile liturgice fiind date de către un număr de 8 cântăreți bine instruiți. La Sf. Liturghie au participat și dnii delegați ai F. O. R. A predicat cu multă convingere preotul locului despre păcatul mândriei, scoțând în relief dragostea față de Dumnezeu și față de aproapele, prin smerenia sufletească care trebuie să stăpânească lumea.

În timp ce oaspeții au luat masa la locuința preotului, întreg poporul din parohie s'a adunat în sala festivă a școlii, unde la orele 2 d. m., s'a început serbarea pentru popor cu următorul program:

1. „Rugăciune“, cor pe două voci, de Kiriac, executată de elevii școlii primare.

2. Cuvânt de deschidere din partea preotului T. Ciuruș.

3. Conferința bine pregătită și redată pe înțelesul poporului de dl Dr. Ioan Lazar despre „Credința în Dumnezeu și Biserica, ca factor social“. În felul cum aceasta conferință a fost expusă credincioșilor, s'a putut vedea simțământul religios de care este stăpânit conferențiarul și care prin inteligența de care dispune, deșteaptă interesul oricui, față de biserică și așezămintele ei. Despărțământul F. O. R. Bistrița prin Domnia Sa își are conducătorul firesc.

4. Diferite cântări religioase și patriotice. pe 2 și 3 voci, 3 mono-

loage, 1 dialog și trei recitări de poezii executate de elevii școlii primare.

Reușita corurilor armonice precum și celelalte puncte din program executate de elevii școlii se datoresc harnicului dir. inv. Iosif Fiscutean secundat în pregătirea acestora de dl inv. Emil Anton.

5. Urmează a doua conferință a dlui Vasile Bocșa, expunând diferite exemple despre tăria credinței din viața creștinilor. Dumnealui și de astădată, ca de toate datele, este un bun sfătuitor al consătenilor Dsale; iar: Biserica, Școala și comuna politică au un bun îndrumător în toate direcțiile prin Domnia Sa ca fiu al acestei comune.

6. Preotul Teodor Ciuruș, încheie mulțumind conferențiarilor și dlilor învățători, în termeni aleși și bine simțiți, pentru reușita acestei serbări iar popovenilor le mulțumește pentru atenția dată celor ce le-au adus mângăiere în suflete. Pr. T. C.

Crizele intuiției.

Cei ce au asistat la conferința dlui prof. A. Maior, ținută la Cluj, — în cadrele extensiunii universitare, — au avut rarul prilej de-a se convinge încă odată despre profunzul adevăr, că între religie și știință nu există contradicție, ci mai curând un raport de strânsă legătură armonică, știința trebuind să admită în cele din urmă existența a ceva spirital, transcendent, dela care emană toată lumea văzută și nevăzută.

Data fiind importanța celor descoperite dela înălțimea unei catedre universitare, vom încerca în cele următoare să le redăm, punând pe oțimea noastră în curent cu cele mai recente rezultate ale științei moderne, în numele căreia cei nechemăți și aștezați mai aruncă proiectile asupra bisericii și așezările ei.

Voind să evidențieze uriașul progres realizat în ultima vreme, iar pe de alta parte voind să justifice concepțiile din veacul trecut, distinsul conferențiar arată, că pentru savantul de acum 50 de ani marile probleme ale universului erau ca și deslegate, el aflând un răspuns logic și satisfăcător la toate întrebările ce și le puneau. Pentru el știința era jocul armonios al materiei și al forțelor din ea. Având aparate mecanice, și-a închipuit universul ca un mecanism, ca o mașinărie imensă, pe care cu ajutorul sculelor sale mecanice o putea cunoaște. De aceea nu e de mirat, dacă tocmai în acest timp apare teoria materialistă a lui Moleschott secundat de alții, după cari înafară de materie nu mai există nimic. Pentru materialiști aceasta era o adevărată epocă de aur, când — vorba mea — toți erau mulțumiți, și lumea și savantul, a căruia intuiție acoperă lumea întreagă.

Dar această stare n'a fost de lungă durată, ivindu-se o epocă de transformare de 10 ani, care a produs multă neliniște în anumite cercuri.

Când la 1895 s'a descoperit *electromul* cea mai mică particică de materie, savanții s'au cam încrunțat. Știau, că există materia compusă din particule mici, se așteptau la atom și când colo se descopere *electromul*, care nu e materie. Însuși lordul Kelvin, cel mai mare fizician al epocii, a căutat să dea o explicație, dar n'a reușit, așa că a trebuit să admită existența a ceva ce nu e materie. Aceasta a fost prima spărtură, prima criză de intuiție pentru savantul materialist, care nu admitea pe Dumnezeu, nici sufletul, dar acum era constrâns să admită o materie ce nu e materie.

Tot pe atunci s'a produs a doua criză deodată cu descoperirea *radiului*. Până atunci s'a crezut în permanența materiei, că elementele nu se schimbă. S'a dovedit însă, că prin acțiunea razelor alfa și gama atomul de radium se preface în plumb. Și pe când lumea a rămas consternată de această descoperire, germanul Blanke aruncă peste bord ultima rămășiță a vechilor concepții: confinanțitatea, stabilită încă de filosofii greci prin principiul „pantarei“, totul se scurge într-o evoluție lentă. Vrând, nevrând a trebuit să se împace cu gândul, că în atom nu există continuitate, ci schimbare bruscă, fără a-i putea preciza nici viteza, nici locul, unde se află atomul într'un timp dat, decât numai cu aproximație. Va să zică nici existență materială, nici permanență, nici localizare, iată primele crize de intuiție, la cari se adaugă o altă stabilită prin teoria *relativismului* de Einstein. Dacă totuși există ceva fix, aceasta e o ordine, sunt *legile naturale*. Dar acestea nu sunt de ordin material, ci ceva transcendental.

*

În fața acestei situații create prin ultimele descoperiri științifice, care e situația savantului modern înzestrat cu alte aparate ca și cel de acum 50

¹⁾ Citat după Bureau, op cit., pag. 547.

²⁾ Idem, pag. 554.

de ani? Cum își va reprezenta universul prin cugetarea sa? În lumina nouilor date ale științei, ce este electromul? Un atom electric, de o mie de ori mai mic ca al hidrogenului, care trimite și absoarbe lumină, după cum e în mișcare sau în stare de repaus. Da, dar ce-i? Un ghem de ondulații, ca o avalanșă de unde într-o mare agitată de furtună. O fi, dar în ce ondulează? În apă, în aer, în electromagnetică? La aceasta savantul de ieri nu poate răspunde, căci după Einstein nu mai există nici chiar eter. Și atunci îl exprimă printr-o formulă, printr'un simbolism matematic, ce nu poate fi contrazis, dar care poate fi înțeles numai de cei familiarizați cu matematica mai înaltă. La fel se exprimă și electricitatea, magnetismul și forța prin ecuații matematice. Așa că natura nu se mai poate pătrunde în baza vechilor concepții moștenite, trebuind să schimbi felul de cugetare. Și atunci se ajunge la rezultatul, că nici spațiul nu e infinit, ci numai e foarte mare, la fel nici timpul, care e măsura mișcării. Într-o călătorie întreprinsă în univers, și de peste un loc, unde nefiind mișcare, nu există nici noțiunea de timp. Și cum înainte de începutul organizării

nu era mișcare, deci nici timp, rezultă că și timpul era un început, deci va avea și un sfârșit. Dar atunci se pune întrebarea: *de unde lumea?* Din ce a evoluat? Astronomul răspunde, că la început a fost un electrom în continuă expansiune, după care va urma — probabil — o epocă de descreștere. De aceste fenomene, ce stau pe baza universului, cugetarea noastră nu-și poate da seama. Înainte cu 50 de ani savantul înarmat cu aparatele sale, telescopul și microscopul, pătrundea în univers ca într'o mașinărie de aceeași esență cu sculele sale mecanice. Azi însă nu mai poate pătrunde decât cu cugetarea și atunci le exprimă prin formule matematice, căci universul e de ordnul cugetării, al unei armonii mai dinainte stabilite și bine ordonate, așa cum a anunțat-o deja vizionarul de pe insula Padmos, că la baza lumii stă o cugetare, iar nu materia. La fel se exprimă și sf. *Ev. Ioan* când zice, că „*la început era cuvântul*“ creator, care a stabilit această ordine, ce se manifestă ca materie, ca fenomene de lumină, electricitate sau altceva. Esența însă e materială, acel *logos* despre care vorbesc deja neoplatonicii.

Pr. E. NICOLESCU

Misiuni pastorale în tractul Cetatea-de-peatră.

Este știut cu câtă bucurie poporul nostru primește îndrumarea spre mântuire, atunci când ea vine nu numai dela preotul său ci și dela altul trimis spre acest scop. Tocmai din acest motiv misiunile religioase sunt considerate ca cel mai bun drum de evanghelizare. Săptămâna a cincia din pasesimi a fost destinată misiunilor religioase în câteva parohii din acest tract, ținute sub conducerea părintelui misionar T. Ciuruș.

În ziua de 20 Martie c., pâr. misionar sosește în parohia Curtuiuşul-mic și după Vecernia însoțită cu o cuvântare despre taina mărturisirii, se mărturisesc credincioșii. A doua zi Miercuri, în 21 Martie c., se slujește sfta Liturghie înainte sfințită în sobor cu pr. Șt. Miclea, A. Miclea și cap. paroh. A. Dragomir când se împărtășesc credincioșii iar pâr. misionar ține o alocuție despre sfta Euharistie. Seara la ora 7 se face Denie, în asistența unui bogat număr de credincioși și la urmă pâr. misionar rostește o mișcătoare cuvântare despre existența sufletului și mântuirea lui prin Biserica strămoșască.

Ziua următoare, Joi în 22 Martie, pâr. misionar sosește în parohia Făurești. Aici se întâmplase o nenorocire cu un tinăr și urma să fie îngropat chiar atunci; deci pâr. misionar și parohul Liviu Greblea fac prohodul iar cuvântul ocazional îl rostește pâr. misionar T. Ciuruș, arătând rostul vieții și trebuința mântuirii. Urmarea a fost că, în ziua aceea s'au mărturisit o mulțime de credincioși până seara târziu iar a doua zi, Vineri în 23 Martie c., s'a continuat cu mărturisirea până la 10 ore, când s'a slujit sfta Liturghie înainte sfințită de către pr. misionar

T. Ciuruș și pr. Gh. Gheție, Gh. Danciu, Ierom. C. Sava și parohul local. După ce s'a împărtășit norodul a urmat cuvântarea pâr. misionar despre sfta mărturisire și euharistie. Poporul adunat ca în zi de sărbătoare, a ascultat cu evlavie sfaturile date. Seara la ora 7 s'a slujit canonul acaftistului Născătoarei de Dumnezeu de către pâr. misionar, pr. Gh. Danciu și parohul local. Biserica spațioasă era aproape plină de mulțimea norodului și cuvântarea pâr. misionar despre mântuirea prin credința strămoșască cum și evlavia în care s'a desfășurat serviciul divin, a impresiona mult sufletele.

În ziua următoare, Sâmbătă în 24 Martie c., peste deal trecem în parohia Ciocotiș. Toată oboseala drumului a fost răsplătită prin bucuria ce ne-a cauzat botezul alor doi copii de școală de ai seclerilor. Catehizați fiind de paroh și îndrumați spre sfințele taine, au primit botezul dela pâr. misionar iar de naș a fost dșoara înv. Ana Moza. Urmează apoi împărtășirea elevilor și mărturisire. Seara la ora 7 se slujește Paraclisul Născătoarei de Dumnezeu de către pâr. misionar T. Ciuruș și pr. A. Șovrea, Gh. Danciu și parohul adm. ierom. C. Sava; biserica fiind plină de norod căroră pâr. misionar le vorbește despre mărturisire. După aceste se fac mărturisiri. În ziua următoare, Duminecă în 25 Martie c., se continuă cu mărturisirea și apoi sfta Liturghie cu împărtășirea credincioșilor. Mulțimea credincioșilor din jur a făcut, ca întreg serviciul divin cum și predica zilei a pâr. misionar, să fie privite de mult folos.

După masă la ora 3 se face Vecernia care, a fost precedată cu cân-

tări religioase cântate de un grup de „Ostași“ din loc și jur, iar predica despre cinstirea crucii și a icoanelor rostită cu multă pricepere de pr. A. Șovrea a fost ascultată cu drag. Urmează cuvân de mulțumită a harnicului adm. paroh. ierom. C. Sava. Astfel descrise în scurt, au de-

curs misiunile religioase pentru poporul din acest ținut. Felul cum s'au manifestat credincioșii noștri, cum și truda pâr. misionar secondat de concursul P. C. pâr. protopop A. Latiș și a C. preoți amintiți, ne dau mângăierea că, semânta aruncată nu va fi zadarnică.

Rep.

O notă întregitoare.

În „Monografia istorică“ a protopopiatului ortodox român Dej de protopop Teodor Hermann la pagina 119 citesc: „Vima-mare. Școala de aici a avut în timpurile mai vechi un renume, bine întemeiat prin zelul și iscusința învățătorilor ei, al căror nume, durere, nu ni s'a păstrat.“ Se înșiră apoi învățătorii, cari au funcționat dela anul 1873 până în 1905, când s'a încorporat această comună la protopopiatul Cetatea-de-peatră (de prezent aparține protopopiatului Lăpuș). În următoarele intenționez, a completa această lacună, servindu-mă de „Condica parohială“ și spusele bătrânilor.

De fapt, școala din Vima-mare a avut un renume bine întemeiat. Pe la anul 1750 a venit în comună un învățător foarte vestit din Ocna Sibiului (Vizakna). El avea salariu 40 floreni dela Consistor, iar dela tineri câte 8 floreni de fiecare glas. Acest distins învățător a răposat în 1808 fără a rămânea erezi după dânsul, I s'a moștenit însă lumina adusă de dânsul în comună. Tinărul Văsălica Micu a Pintii i-a ocupat locul în învățământ. Acest om zelos și-a câștigat merite neperitoare pe terenul școlar. În popor e amintit și acuma sub numele de „dascălu cel bătrân“. Avea un decret școlar din anul 1811 dela inspectorul Ioan Hanuia. Un hrisov cu litere scrise după forma

cirilelor — cuprindea printre altele „de sub mâna mea cu ajutorul celui de sus au eșit 36 preoți și 90 cantori“. (Aceste două documente le-am predat dlui prof. Dr. A. Crăciunescu, când eram la teologie în Sibiu anul 1920.) Școala lui Văsălica Micu din Vima-mare înainte de 1848 era un fel de institut cantoral-teologic. Tinerii pregătiți de aici, mergeau de-a dreptul la hirotonie.

După revoluția din 1848 Văsălica Micu n'a mai funcționat, a trecut la pensie. Matricula morților cuprinde data morții sale la pag. 31; mort la 4 Mai 1865 în etate de 80 ani. După revoluție a funcționat ca învățător Constantin Bilțiu (Costanu Lăzăreanului) până în anul 1868. Despre acesta spun bătrânii, că era foarte sever, bătea școlarii. Din motivul acesta a fost suspendat în câteva rânduri și înlocuit cu Ioan Iacob (Iuonașu lui Dumitru), mort în 1866 Novmrie 27 în etate de 65 ani. Bilțiu era foarte mare cântăreț, scrișoarea avea slabă, dar știa foarte bine tipicul. Cu învățătura dela „Badea Costan“ mai avem și azi în biserică doi cântăreți trecuți de 70 ani, Teodor și Nechita Butura.

Prin aceasta mi-am făcut datoria — în parte — față de memoria celor „trei corifei“ ai școlii noastre, întregind totodată și un mic gol.

Pr. Gh. Micu

INFORMAȚIUNI

Sărbători vesele și fericite dorim tuturor cetitorilor și colaboratorilor noștri.

Serviciile divine și predici la bisericile din Cluj. *Duminecă, ziua primă a Învierii, la Catedrală:* pontifică P. Sf. Sa Episcopul Nicolae a Clujului, asistat de Prot. stavrofori Dr. Seb. Stanca și Dr. V. Sava, consilieri eparhiali, Prot. L. Curea, secr. eparh., Prof. Dr. A. Buzdug și Dr. G. Muntean, Preoții Ioan Cioară și Ioan Goron, Protodiacon Dr. Ioan Vască și diacon A. Scurtu. Predică arhierească. — *La biserică Sf. Nicolae:* Prot. stavrofor A. Ludu, cons. eparh., asistat de Preoții A. Mușat, A. Popa, E. Nicolescu, V. Mateiu, S. Vlad și diacon V. Bogdan. Pastorală P. Sf. Sale. — *La biserică „Coborîrea Duhului Sfânt“:* Prot. Nicolae Vasii, asistat de Preoții I. Cociuban, S. Vasinca, N. Ivan, C. Moldovan și Protodiacon Dr. O. Bucevschi. Pastorală P. Sf. Sale.

Luni, ziua a doua a Învierii, la Catedrală: Prot. L. Curea, Prof. Dr. A. Buzdug, Pr. I. Cioară și Protodiacon Dr. O. Bucevschi. Predică

Prof. Dr. O. Bucevschi. — *La biserică Sf. Nicolae:* Prot. stavrofor A. Ludu, Preoții A. Mușat, A. Popa, E. Nicolescu, V. Mateiu, S. Vlad și diacon V. Bogdan. Predică cons. eparh. A. Ludu. — *La biserică „Coborîrea Duhului Sfânt“:* Prot. N. Vasii, Pr. I. Cociuban, S. Vasinca, N. Ivan și C. Moldovan. Predică Prot. N. Vasii.

Dumineca Tomii, 15 Aprilie, la Catedrală: Prot. P. Curea, Pr. Ioan Goron, Ioan Cioară, Fl. Mureșanu și diacon A. Scurtu. Predică Pr. Florea Mureșanu. — *La biserică Sf. Nicolae:* Pr. A. Mușat, V. Mateiu și diacon V. Bogdan. Predică Pr. V. Mateiu. — *La biserică „Coborîrea Duhului Sfânt“:* Prot. N. Vasii, Pr. I. Cociuban și Protodiacon Dr. O. Bucevschi. Predică Pr. I. Cociuban.

Dela Liga antirevizionistă. Publicăm ca document, adresa Ligii Antirevizioniste Române, București I. Nr. 167 din 26 Februarie 1934, adresată către P. Sfinția Sa Episcopul Nicolae Ivan, Cluj.

Preasfințite,

Luând cunoștință de constituirea comitetului regional Cluj al „Ligii Antirevizioniste Române“ în ședința

prezidată de Prea Sfinția Voastră, Vă rugăm să primiți cele mai călduroase mulțumiri pentru binecuvântarea și sufletul ce l-ați dat și acestei opere de mare însemnătate națională.

Am văzut cu deosebită mulțumire, cum la chemarea Prea Sfinției Voastre au răspuns cu însufletire cei mai distinși cărturari și luptători din capitala Ardealului.

Suntem încredințați Prea Sfințite că înțelepciunea și spiritul de inițiativă, care au înobilat întreagă viața a Prea Sfinției Voastre pusă în serviciul bisericii și a neamului nostru, vor contribui în cea mai mare măsură la organizarea cât mai întinsă și temeinică a Ligii și la activitatea ei pentru împlinirea țelurilor superioare pe care le reprezintă și servește ideea și ființa „Ligii Antirevizioniste Române”.

Președinte. ss. Stelian Popescu.

P. Secr. Gen. ss. Gh. Lungulescu.

O conferință la Turda. Duminică la 1 Aprilie c., a avut loc la Turda o conferință în cadrele Societății femeilor ort. rom. Dl. Dr. Andrei Buzdug, profesor la Acad. teol. din Cluj a vorbit în localul propriu al meseriașilor noștri despre: „Ce trebuie să știe meseriașul român?” Corul meseriașilor a executat mai multe cântări, iar la început doamna Lucreția Iovian Mureșan, președinta Societății fem. ort., a ținut un frumos și bine simțit cuvânt de deschidere, iar la sfârșit Rev. protopop Iovian Mureșan a adus vii mulțumiri în numele bisericii conferențiarului pentru frumoasa și instructiva conferință, cât și pentru predica dela Biserică. — Laudă și mulțumiri se cade să aducem distinsei președintă, doamnei Lucreția Mureșan pentru lupta frumoasă și asiduă ce o desfășoară, ținând aprinsă flacăra românismului și vie credința în evanghelia lui Hristos în acest orașel important pentru binele bisericii și neamului nostru.

Mulțumită publică. Consiliul și Epitropia Bisericii ort. române din Teiuș, exprimă și pe calea aceasta o călduroasă mulțumită dlui Vasile Enciu, depozitar de cereale, pentru generosul și valorosul dsale sacrificiu, adus drept prinos pentru biserică parohială a enoriașilor din Teiuș; atunci când și-a luat sarcina să suporte cheltuielile de pardosire a bisericii cu mozaic, în sumă de 16.000 (adecă șasesprezece mii) Lei.

Donatorul nostru prețios și apreciat a făcut gestul care vorbește de sine, în amintirea scumpilor săi părinți răposați, dar călăuzit și de nobilele eforturi ale Teiușenilor pentru organizarea parohiei. Biserica din Teiuș trei ani avea sfântul potir alături de cuibul rândunelelor, căci s'a servit într'ansa fără să fi fost tencuiită măcar până în anul 1932, când din dania enoriașilor, cu atât de inimosul ajutor al dlor General Teodor Nicolau și Lt.-Colonel George Florin-Petrescu, biserica s'a tencuiit și pardosit cu ciment în „dur”. Lipsa pardosirea cu mozaic care se lucrează de prezent din dania creștină a iubitului nostru donator V. Enciu. Sun-

tem fericiți că rândurile cititorilor și binefăcătorilor dela Teiuș și pentru biserică din Teiuș se înmulțesc mereu, desăvârșind scopul pe care cu atâta abnegație îl servesc enoriașii de aici și toți conducătorii lor.

Încununarea acestor frumoase eforturi, o așteaptă poporul din Teiuș dela arhipăstorul lor P. Sf. Episcop Nicolae, când îl vor primi în mijlocul lor, cu misiunea apostolică de-a consacra menirilor sfinte, biserică, Troița-monument al eroilor și casa parohială din Teiuș. Dumnezeu să binecuvinte și să ne apropie aceste solemne zile de praznic și momente de mare încurajare și înălțare sufletească.

Comunicat oficios. Aducem la cunoștința celor interesați, că în conformitate cu rezoluțiunea Nr. 16479/1934 a Ministerului apărării naționale, comunicată nouă de către

Ministerul Instrucțiunii, Cultelor și Artelor sub Nr. 41711/4288 din 24 Martie 1934 s'au luat următoarele dispozițiuni:

Nu se pot acorda amânări excepționale și nici dispensie condiționale (până la etatea de 27 ani) teologilor cari continuă să urmeze alte studii ce nu au nici o legătură cu biserică, deoarece conform prevederilor legii de recrutare, teologilor se dau dispense numai pentru studii teologice.

Cluj, la 27 Martie 1934.

Consiliul eparhial

Numărul viitor al foii „Renașterea” va apare la data de 22 Aprilie.

On. Preoți! Recomandați credincioșilor „PÂINEA VIETII” carte de rugăciuni pentru toți creștinii, tipărită cu binecuvântarea și aprobarea P. Sf. Sale Episcopul Nicolae al Clujului, fiind cea mai ieftină și bogată carte de rugăciuni. Prețul 30 Lei, legată. La comandă de 10 bucăți acordăm rabat. Se găsește la *Librăria Eparhiei ort. rom. din Cluj (Piața Cuza Vodă Nr. 6).*

— **Librăria Eparhială din Cluj** (Piața Cuza Vodă Nr. 6) fiind aprovisionată cu odoare bisericesti (cruci, candelă, odăjdii, prapori etc.) precum și cu toate cele necesare serviciului divin, — stă la dispoziție tuturor pentru efectuarea oricărei comenzi, mici sau mari, cari se execută prompt și cu îngrijire, pe lângă cele mai moderate prețuri.

REVERENZI PREOȚEȘTI

din stofă fină, cu prețul
dela 1500 Lei în sus, —
precum și COSTUME
BĂRBĂTEȘTI, execută

CROITORUL

M. MUNTEAN
CLUJ, Str. Regina Maria 48.

Tipografia Eparhiei ortodoxe române, Cluj.

„VATRA” institut de credit și economii, societate pe acții în Cluj.

— Filială în Mociu. —

Convocare.

Domnii acționari ai Institutului de credit și economii „VATRA”, societate pe acții în Cluj, se invită în sensul statutelor la **a XXVII-a adunare generală ordinară**, care se va ține în Cluj, la 26 Aprilie 1934, la orele 10 a. m., în localul institutului (Strada Regina Maria Nr. 47). În caz, că la această adunare nu s'ar prezenta numărul acționarilor cerut de statute, prin aceasta se convoacă adunarea generală, în sensul §. 23 din statute, pe ziua de 7 Mai 1934, orele 10 a. m.

ORDINEA DE ZI:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Raportul Direcțiunii și a Comitetului de supraveghiere, despre rezultatul gestiunii anului 1933.
3. Deciziune asupra bilanțului anual, în baza acestor rapoarte, și darea absolutului Direcțiunii și Comitetului de supraveghiere.
4. Deciziune asupra împărțirii profitului curat.
5. Satorirea marcelor de prezență pentru membrii Direcțiunii și ai Comitetului de supraveghiere, precum și a cheltuielilor de călătorie.
6. Alegerea a 3 membrii în Direcțiune pe o durată de 6 ani.
7. Eventuale propuneri.
8. Închiderea adunării generale.

Domnii acționari, cari voesc să participe la adunarea generală, sunt rugați a-și depune acțiunile înainte de deschiderea adunării generale la cassa institutului, conform §. 19 din statute, cum și documentele de plenipotență. Acțiunile se mai pot depune la toate institutele membre la „Solidaritatea”, dar cel mult până la 21 Aprilie 1934.

Din ședința plenară a Direcțiunii „VATRA”, ținută la 2 Aprilie 1934.

Direcțiunea.

ACTIVA		Bilanț General pe anul 1933.		PASIVA	
Cassa	78.446.—	Capital	5,000.000.—		
Escont	19,485.328.—	Fond de rezervă	679.933.26		
Credite cambiale cu acoperire ipotecară	3,929.303.—	Fond special de rezervă pentru creanțe dubioase	730.408.40		
Efecte	448.063.—	Fond de penziuni	386.725.53		
Efectele fondului cultural Nicolae Ivan	77.200.—	Fondul cultural Nicolae Ivan	140.337.13	1,937.404.32	
Conturi curente, Debitori	5,131.331.32	Depuneri	14,271.919.—		
Realități	1,109.074.—	Conturi curente, Creditori	4,677.797.—		
Mobilier	1.000.—	Reescont	4,312.130.—		
	Lei 30,259.745.32	Dividende neridicate	60.495.—		
			Lei 30,259.745.32		

SPESE		Profit și Pierdere pe anul 1933.		VENITE	
Interese de reescont	45.727.—	Interese, provizie și venite la imobile	403.096.90		
Salare	255.680.—				
Marce de prezență	5.550.—				
Spese	38.034.—				
Dare	32.805.—				
Porto	2.855.50				
Dotajie la Fondul special de rezervă pentru creanțe dubioase	22.445.40				
	Lei 403.096.90				Lei 403.096.90

Dr. Laurian German m. p.,
președinte.

Cluj, la 31 Decembrie 1933.

Pentru contabilitate:

Traian Puticiu m. p.

DIRECȚIUNEA:

Dr. Alexandru Dragomir m. p. Dr. Victor Stanciu m. p. Antoniu Mandeal m. p.
Ionel Comșa m. p. Dr. Sebastian Stanca m. p. Dr. Ioan Runcanu m. p. Dr. Vasile Sava m. p.

Subsemnatul Comitet de supraveghiere am examinat conturile prezente și le-am aflat în consonanță numerică cu registrele institutului. — Cluj, la 3 Aprilie 1934.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIERE:

Ioan Oțoiu m. p., președ. Laur. Curea m. p. Nicolae Vasiiu m. p. Simion Vlad m. p., exp. cont.

